

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

J m é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Pavla Šámala, soudce zpravodaje Jaromíra Jirsy a soudce Jiřího Příbáně o ústavní stížnosti stěžovatelky Y. (jedná se o pseudonym), zastoupené JUDr. Danielem Bartoněm, LL.M., Ph.D., advokátem, sídlem Ječná 505/2, Praha 2, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 2632/2024-110 ze dne 19. 11. 2024, rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 16 Co 378/2023-52 ze dne 24. 1. 2024 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 45 C 200/2022-38 ze dne 5. 9. 2023, za účasti **Nejvyššího soudu a Městského soudu v Praze a Obvodního soudu pro Prahu 2**, jako účastníků řízení, takto:

Usnesením Nejvyššího soudu č. j. 30 Cdo 2632/2024-110 ze dne 19. 11. 2024, rozsudkem Městského soudu v Praze č. j. 16 Co 378/2023-52 ze dne 24. 1. 2024 a rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 2 č. j. 45 C 200/2022-38 ze dne 5. 9. 2023, bylo porušeno právo stěžovatelky na náhradu škody způsobené vadným výkonem veřejné moci podle článku 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, a proto se uvedená rozhodnutí ruší.

Odůvodnění:

I. Podstata nálezu

1. Ústavní soud v tomto nálezu řešil otázku, kdy začíná běžet subjektivní promlčecí lhůta pro uplatnění nároku na náhradu újmy podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. při porušení práva na účinné vyšetřování; dospěl k závěru, že začne běžet nejdříve okamžikem, kdy porušení tohoto práva s konečnou platností posoudí orgány, které jsou k takovému hodnocení primárně pověřeny.

II. Shrnutí procesního vývoje

II. 1 Trestněprávní větev

2. Na základě trestního oznámení začala v květnu 2014 Policie ČR vyšetřovat sexuální zneužívání stěžovatelky, kterého se měl vůči ní mezi roky 2002-2014 (kdy jí bylo 17 až 30 let) dopustit kněz římskokatolické církve.

3. Po provedení vyšetřovacích úkonů policie v prosinci 2015 věc (poprvé) odložila. Policejní orgán dospěl k závěru, že jednání podezřelého nenaplnilo skutkovou podstatu znásilnění podle § 185 trestního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2024, jelikož stěžovatelka sice vnímala intimní styky s ním jako nepříjemné, ale dobrovolně je strpěla výměnou za hmotné a finanční zabezpečení sebe a své rodiny. Toto usnesení zrušilo ke stížnosti stěžovatelky Obvodní státní zastupitelství pro Prahu 9 („OSZ“), které policejnímu orgánu nařídilo doplnit vyšetřování.

4. Po zadání doplňujícího znaleckého posudku vydal policejní orgán v lednu 2017 druhé usnesení o odložení věci, v němž dospěl k závěru, že nebyla naplněna skutková podstata znásilnění, neboť stěžovatelka po dobu 12 let nikomu nic neřekla, fyzicky se stykům nebránila a raději je strpěla výměnou za zajištění sebe a své rodiny, což bylo její dobrovolné rozhodnutí. Policejní orgán se mimo jiné vyjádřil, že nic nenásvědčuje tomu, že by stěžovatelka utrpěla újmu na zdraví nebo že by vyhledala lékaře. Rovněž toto usnesení ke stížnosti stěžovatelky OSZ zrušilo, neboť policejní orgán celé prověřování vedl jen ohledně trestného činu znásilnění, aniž by uvažoval, zda nebyla naplněna skutková podstata jiného trestného činu.

5. Dne 25. 7. 2017 vydal policejní orgán v pořadí třetí usnesení o odložení věci, ve kterém z obdobných důvodů jako v předchozích usneseních shledal, že jednání kněze v příslušném období nenaplněovalo skutkovou podstatu trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 trestního zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2024. Proti tomuto usnesení již další stížnost stěžovatelka nepodala.

6. V listopadu 2020 stěžovatelka, poprvé zastoupená advokátem, podala podnět k Městskému státnímu zastupitelství v Praze („MSZ“) k výkonu dohledu nad činností policie a OSZ. Vyrozuměním ze dne 20. 1. 2021 MSZ stěžovatelce sdělilo, že vyšetřování nebylo provedeno dostatečně důkladně a rozhodnutí o odložení věci bylo předčasné. Jednání kněze podle MSZ naplňovalo znaky trestného činu sexuálního nátlaku, neboť stěžovatelka nejednala svobodně a kněz zneužil své postavení a stěžovatelčinu závislost na něm. Nicméně MSZ uzavřelo, že věc nebude vrácena OSZ, jelikož pětiletá promlčecí doba stanovená u trestného činu sexuálního nátlaku již uplynula.

7. Ústavní soud usnesením sp. zn. IV. ÚS 707/21 ze dne 12. 10. 2021 odmítl ústavní stížnost stěžovatelky v části směřující proti rozhodnutím o odložení věci jako nepřípustnou, jelikož proti poslednímu z nich nepodala stížnost. V části směřující proti vyrozumění MSZ odmítl ústavní stížnost jako zjevně neopodstatněnou. Ústavní soud potvrdil názory MSZ, že v posuzovaném případě nešlo o násilí, ale o jinou formu nátlaku, že stěžovatelka podle svých tvrzení neprojevila intenzivní fyzický odpor vůči jednání vedlejšího účastníka a že případný trestný čin sexuálního nátlaku byl již promlčen.

8. V rozsudku ze dne 12. 12. 2024 ve věci č. 10145/22 Evropský soud pro lidská práva („ESLP“) dospěl k závěru, že Česká republika porušila své povinnosti vyplývající z čl. 3 a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod („Úmluva“), neboť české orgány při výkladu trestněprávních norem mimo jiné řádně nezohlednily stěžovatelčinu zranitelnost, psychický stav, průběh vztahu s knězem a její závislost na něm. Česká republika tak nedostála pozitivním povinnostem, které ji zavazovaly k tomu, aby účinně uplatňovala trestněprávní systém způsobilý kriminalizovat nekonsenzuální sexuální akty tvrzené stěžovatelkou. Zároveň ESLP uložil České republice povinnost nahradit stěžovatelce nemajetkovou újmu ve výši 25 000 EUR.

9. Dne 17. 6. 2025 podala stěžovatelka Ústavnímu soudu návrh na obnovu řízení, který je veden pod sp. zn. Pl. ÚS 27/25, o němž nebylo doposud rozhodnuto.

II. 2 Kompenzační větev

10. Dne 11. 2. 2022 podala stěžovatelka u Ministerstva spravedlnosti návrh na náhradu nemajetkové újmy ve výši 500 000 Kč, která jí byla způsobena trojnásobným odložením trestní věci. Ministerstvo její žádosti nevyhovělo. Stěžovatelka proto dne 19. 9. 2022 podala u Obvodního soudu pro Prahu 2 („nalézací soud“) proti státu žalobu o zaplacení 500 000 Kč s příslušenstvím podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem („zákon č. 82/1998 Sb.“).

11. **Nalézací soud** žalobu napadeným rozsudkem zamítl. Dospěl k závěru, že v dané věci není dán odpovědnostní titul. Nesprávný úřední postup orgánů činných v trestním řízení se projevil ve vydání tří rozhodnutí policie, z nichž dvě byla zrušena v rámci řádného opravného prostředku (proti třetímu nepodala stěžovatelka stížnost), a nenaplňují tak podmínky nezákonného rozhodnutí.

12. Dále nalézací soud vyložil, že i kdyby odpovědnostní titul existoval, nebylo by možné pominout námitku promlčení – stěžovatelka se dozvěděla o tom, že policie nepostupovala správně z vyřízení podnětu MSZ v Praze dne 21. 1. 2021. Počínaje tímto dnem již mohla uvažovat, že jí vznikla nemajetková újma, od 22. 1. 2021 jí běžela šestiměsíční promlčecí lhůta; uplatnila-li svůj nárok u ministerstva až dne 11. 2. 2022, učinila tak opožděně. Nalézací soud se zabýval také tím, zda lze považovat námitku promlčení za rozpornou s dobrými mravy. V této souvislosti vyložil, že stěžovatelka neuvedla jediný důvod, proč promlčení zavinil stát nebo že by námitka byla výrazem zneužití práva na úkor stěžovatelky, které by mělo být pro ni nepřiměřeně tvrdým postihem. Důvod, proč nárok nebyl uplatněn včas, leží výhradně na stěžovatelce.

13. **Městský soud v Praze** („odvolací soud“) napadeným rozsudkem potvrdil rozsudek nalézacího soudu. Na rozdíl od nalézacího soudu dospěl k závěru, že policejní orgán porušil právo stěžovatelky na účinné vyšetřování, a proto byl jeho úřední postup nesprávný. Přesto podle odvolacího soudu nebylo možné žalobě vyhovět z důvodu promlčení práva. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 4572/2018 ze dne 30. 4. 2020 odvolací soud vyložil, že subjektivní promlčecí lhůta k uplatnění práva na náhradu nemajetkové újmy podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. začala běžet již od okamžiku, kdy se stěžovatelka dozvěděla o vzniku nemajetkové újmy – konkrétně doručením rozhodnutí o odložení věci ze dne 25. 7. 2017, proti kterému se stěžovatelka

rozhodla stížnost nepodat. Návrh na náhradu újmy podaný u ministerstva dne 11. 2. 2022 tedy byl opožděný.

14. Ohledně možného rozporu námitky promlčení s dobrými mravy odvolací soud předně odkázal na argumentaci nalézacího soudu. K tomu doplnil, že i když stěžovatelka trpí zdravotními problémy, nedoložila žádné konkrétní okolnosti, které by jí bránily podnět k výkonu dohledu podat dříve než po uplynutí tří let po odložení věci. Nelze současně uzavřít, že by hlavním a přímým úmyslem státu při uplatnění námitky promlčení bylo stěžovatelku poškodit.

15. Proti rozsudku odvolacího soudu podala stěžovatelka dovolání, které odmítl **Nejvyšší soud** napadeným usnesením. Ve vztahu k řešení otázky, od kdy plyne subjektivní promlčecí lhůta k uplatnění práva na náhradu nemajetkové újmy způsobené nesprávným úředním postupem, odkázal Nejvyšší soud na rozsudek sp. zn. 30 Cdo 4572/2018 a rozsudek sp. zn. 30 Cdo 633/2017 ze dne 14. 11. 2017, podle nichž se poškozený o újmě vzniklé porušením práva na účinné vyšetřování dozví ve chvíli, kdy je věc odložena, protože tímto okamžikem získá vědomost, že vyšetřování již dál probíhat nebude. Není rozhodné, kdy je mu v rámci dohledové, nikoliv instančně rozhodovací činnosti nadřízených orgánů sděleno, že úřední postup byl nesprávný. Úsudek stěžovatelky, že by bez výsledku dohledové činnosti MSZ a usnesení Ústavního soudu byla v požadavku na náhradu újmy po státu neúspěšná, je bezdůvodná spekulace.

16. Dále podle Nejvyššího soudu obecné soudy nezjistily, že by se u stěžovatelky měla nemajetková újma postupně rozvíjet a ustálit až během času. Závěr odvolacího soudu, že uplatnění námitky promlčení není v rozporu s dobrými mravy, odpovídá judikatuře Nejvyššího soudu. Námitka promlčení může být v rozporu s dobrými mravy pouze výjimečně, kromě zneužití práva například v případě, nezavinil-li věřitel marné uplynutí promlčecí lhůty a zánik nároku by pro něj byl nepřiměřeně tvrdý postih. Námitka promlčení vznesená žalovaným státem může být rozporná s dobrými mravy také v případě existence okolností hodných zvláštních zřetele, které na straně žalobce vytvořily závažnou překážku, jež mu ve včasném uplatnění nároku zabránila a pro kterou by závěr o promlčení byl nepřiměřeně tvrdý. V daném případě Nejvyšší soud vychází z nezpochybněného zjištění odvolacího soudu, že stěžovatelka nedoložila žádné konkrétní okolnosti, které by jí bránily nárok vůči státu uplatnit včas. Konečně se Nejvyšší soud vyjádřil k ústavnosti šestiměsíční lhůty a k řádnosti odůvodnění rozsudku odvolacího soudu.

III. Argumentace stěžovatelky

17. Ústavní stížností se stěžovatelka domáhá zrušení v záhlaví označených rozhodnutí; tvrdí, že jimi byla porušena její ústavně zaručená práva podle čl. 7, čl. 10 odst. 1 a 2 a čl. 36 Listiny základních práv a svobod („Listina“) a čl. 3, čl. 6 a čl. 8 Úmluvy.

18. Stěžovatelka namítá, že jí soudy formalistickým výkladem pravidel o promlčení odmítají přiznat adekvátní kompenzaci za selhání státu, přestože lze § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. vykládat způsobem, který umožní traumatizovaným obětem násilné trestné činnosti účinně uplatňovat nárok na náhradu újmy způsobené státem, který neprovedl účinné vyšetřování. Stěžovatelka považuje závěr soudů o promlčení jejího práva za neústavní ve dvou rovinách:

19. **Zaprvé**, soudy formalisticky a nesprávně určily počátek běhu promlčecí lhůty. Za rozhodný okamžik považovaly doručení usnesení o odložení věci. Takový výklad podle ní fakticky vylučuje možnost uplatnit nárok v případech, kdy nesprávný úřední postup konstatují orgány mimo instanční přezkum (např. dohledové orgány či Ústavní soud), čímž se těmto institutům upírá praktický význam. V důsledku tohoto výkladu jsou poškození nuceni vést paralelně dvě řízení se stejným obsahem: o dohledu a ústavní stížnosti v jedné linii a o náhradě újmy v druhé.

20. Stěžovatelka tvrdí, že její zdravotní stav, zejména psychická indispozice a postupný rozvoj újmy, jí objektivně bránily ve včasném uplatnění nároku, což v řízení potvrdila lékařskými zprávami, znaleckými posudky i svou výpovědí. Podle ní soudy tyto okolnosti při určení počátku běhu lhůty ani nezjišťovaly, neboť se rozhodly žalobu zamítnout z jiných důvodů a psychickým stavem stěžovatelky se nezabývaly. Nezohlednily ani závěry poznatků viktimologie, že jí tvrzené dopady traumatu jsou u obětí sexuálního násilí běžné. Dovolací soud její tvrzení mylně označil za novum, ačkoli je opakovaně v průběhu řízení uplatňovala. Podle stěžovatelky nebylo nutné nalézt okamžik, od něhož počala lhůta plynout, neboť v první řadě musely existovat důvody, proč námitku promlčení vznesenou státem akceptovat.

21. **Zadruhé**, uplatnění námítky promlčení bylo v rozporu s dobrými mravy. Při posuzování námítky soudy vyšly z úvah a judikatury, které se týkaly jiných situací, především nezohlednily judikaturu k uplatnění námítky promlčení státem v souvislosti s náhradou újmy (zejm. závěry nálezu sp. zn. III. ÚS 450/20 ze dne 28. 4. 2020). Stát uplatnil námitku formálně, bez odůvodnění, přestože si musel být vědom, že tím prohloubí její újmu způsobenou mnohaletým sexuálním zneužíváním a selháním orgánů činných v trestním řízení. Namítá, že prodlení s uplatněním nároku nebylo zaviněno výhradně jí, neboť bylo způsobeno i postupem státu a jeho orgánů v trestním řízení, které přispěly k její sekundární viktimizaci. Obecným soudům vytýká, že se nezabývaly jádrem argumentace, nepřihlédly k její osobní situaci (kromě jiného k závažným psychiatrickým obtížím vedoucím k přiznání invalidního důchodu), neaplikovaly princip proporcionality a omezily se pouze na stručný, nezdůvodněný závěr založený na obecné rekapitulaci judikatury.

IV. Vyjádření k ústavní stížnosti

22. **Nálezací soud** především shrnul závěry svého rozsudku. Stěžovatelka neuvedla žádný důvod, proč by její právo mělo být promlčeno vinou státu. Naopak uvedla, že se nechtěla dále vystavovat sekundární viktimizaci a negativním vzpomínkám. Nálezací soud navrhuje, aby Ústavní soud ústavní stížnost zamítl nebo ji odmítl jako zjevně neopodstatněnou.

23. **Odvolací soud** odkázal na odůvodnění svého rozsudku a některé závěry z něj znovu zrekapituloval. Odvolací soud navrhuje, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl.

24. **Nejvyšší soud** předně odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí, v němž vyložil, proč stěžovatelkou předložené otázky nezakládají přípustnost dovolání. Vypořádal se v něm s argumentací stěžovatelky, která je obsahem ústavní stížnosti, včetně namítaného rozporu námítky promlčení s ústavním pořádkem. Tvrzení stěžovatelky o dlouhodobém sexuálním zneužívání ze strany kněze je skutkovou okolností, která není ze spisu průkazná. Nejvyšší soud není povolán, aby korigoval podle stěžovatelky nesprávná

skutková zjištění soudů nižších stupňů. Uvedla-li stěžovatelka, že proti rozhodnutím MSZ a Ústavního soudu podala s úspěchem stížnost k ESLP, jde o novou skutečnost, která nastala až po vydání napadených rozhodnutí. Zároveň platí, že se tato okolnost k projednávání věci přímo nevztahuje, jak uvádí sama stěžovatelka. Nejvyšší soud navrhuje, aby Ústavní soud ústavní stížnost odmítl, popřípadě zamítl.

25. **Stěžovatelka** Ústavnímu soudu sdělila, že repliku k vyjádřením uplatnit nehodlá, neboť v nich nejsou obsaženy žádné nové argumenty.

26. **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti** se ve stanovené lhůtě k ústavní stížnosti nevyjádřila, takže má Ústavní soud za to, že se postavení vedlejší účastnice vzdala (§ 28 odst. 2 a § 63 zákona o Ústavním soudu, ve spojení s § 101 odst. 4 o. s. ř.).

V. Předpoklady řízení před Ústavním soudem

27. Ústavní stížnost byla oprávněnou osobou podána včas (§ 72 odst. 3 zákona o Ústavním soudu) a je přípustná (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*). Stěžovatelka je řádně zastoupena advokátem (§ 30 odst. 1 zákona o Ústavním soudu) a Ústavní soud je k projednání ústavní stížnosti příslušný.

VI. Věcné posouzení ústavní stížnosti

28. Ústavní soud dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

29. Posouzení ústavnosti závěru obecných soudů podle stěžovatelky závisí na řešení dvou otázek: zaprvé, kdy začala běžet subjektivní promlčecí lhůta pro uplatnění nároku podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb., zadruhé, zda uplatnění námitky promlčení vznesené státem bylo rozporné s dobrými mravy.

30. Ústavní soud se zaměřil na řešení první z vymezených otázek, neboť ústavně konformní určení počátku běhu lhůty předchází případnému závěru o promlčecí i souladu uplatněné námitky promlčení s dobrými mravy. Zároveň má zásadní význam z hlediska právní praxe a může ovlivnit neomezený počet případů do budoucna.

VI. 1 Obecně k požadavkům plynoucím z čl. 36 odst. 3 Listiny

31. Podle čl. 36 odst. 3 Listiny má každý právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem státního orgánu. Škodou ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí i nemajetková újma (srov. nálezy sp. zn. III. ÚS 2062/18 ze dne 22. 10. 2018 či sp. zn. I. ÚS 3391/15 ze dne 14. 11. 2017). Podle čl. 36 odst. 4 Listiny je uvedené právo provedeno zákonem č. 82/1998 Sb.

32. Aplikace zákona č. 82/1998 Sb. nesmí (ani nepřímou) omezit rozsah základního práva podle čl. 36 odst. 3 Listiny (viz nálezy sp. zn. II. ÚS 1430/13 ze dne 24. 7. 2014 či nálezy sp. zn. I. ÚS 1744/12 ze dne 24. 7. 2014). Uvedené platí i v případě kompenzace za porušení práva na účinné vyšetřování (k obsahu a povaze tohoto práva viz např. nálezy sp. zn. IV. ÚS 1559/20 ze dne 10. 11. 2020, body 16 až 30). Z toho důvodu je třeba zákon č. 82/1998 Sb. interpretovat tak, aby poškozeným umožnil reálně uplatnit nárok na náhradu újmy způsobené selháním státních orgánů při vyšetřování určitých trestných činů. Zejména oběti sexuálního násilí nesmějí nést důsledky nečinnosti veřejné moci nebo

neúčinného vyšetřování, nýbrž jim má být poskytnut efektivní prostředek kompenzace újmy způsobené nejen pachatelem, ale i vadným postupem státu.

33. V některých případech se navíc k čl. 36 odst. 3 Listiny přidávají závazky z Úmluvy (srov. rozsudek velkého senátu ESLP ve věci *Gäffgen proti Německu* ze dne 1. 6. 2010, č. stížnosti 22978/05).

VI. 2 Promlčecí lhůta podle zákona č. 82/1998 Sb.

34. Podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. se právo na náhradu nemajetkové újmy podle tohoto zákona promlčí za 6 měsíců ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé nemajetkové újmě (nejpozději za deset let ode dne, kdy nastala právní skutečnost, se kterou je vznik nemajetkové újmy spojen).

35. Šestiměsíční subjektivní promlčecí lhůta se pohybuje na hranici ústavnosti, ale abstraktně protiústavní není (nález sp. zn. I. ÚS 1532/16 ze dne 14. 9. 2016). Její aplikace však vyžaduje citlivý přístup a hledání spravedlivé rovnováhy mezi ochranou práv poškozeného a právní jistotou státu (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 642/05 ze dne 28. 8. 2007).

36. Pro počátek běhu subjektivní lhůty je v případě nesprávného úředního postupu rozhodné, kdy se poškozený dozvěděl, že v jeho poměrech nastaly nepříznivé důsledky úředního postupu bez ohledu na to, zda a kdy byla nezákonnost konstatována (viz nález sp. zn. I. ÚS 1534/23 ze dne 15. 11. 2023, bod 36). V případě nezákonného rozhodnutí je určující, kdy poškozenému bylo doručeno zrušující rozhodnutí, případně nezákonné rozhodnutí jako takové (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2715/2019 ze dne 23. 10. 2019).

VI. 3 Odpovědnostní titul při porušení práva na účinné vyšetřování

37. Právo na účinné vyšetřování je jedním z hlavních procesních projevů ochrany základních práv v trestním řízení. Jde o pozitivní závazek státu vytvořit a udržovat systém efektivních prostředků trestní ochrany tam, kde vzhledem k závažnosti zásahu do práv (např. právo na život, zákaz mučení a jiného špatného zacházení, zákaz nucených prací) nelze považovat jinou nápravu za přiměřenou (srov. nález sp. zn. II. ÚS 527/23 ze dne 30. 5. 2024, body 40–42, či nález sp. zn. II. ÚS 3626/13 ze dne 16. 12. 2015, bod 23).

38. Povinnost účinného vyšetřování je procesní povinností náležité péče – nezaručuje konkrétní výsledek, ale vyžaduje, aby orgány činné v trestním řízení jednaly kompetentně, efektivně a s maximálním úsilím, které lze v daném případě rozumně požadovat (nález sp. zn. II. ÚS 1376/18 ze dne 10. 12. 2019, bod 35). Vyšetřování musí být nezávislé a nestranné, důkladné a dostatečné, rychlé a podrobené veřejné kontrole (nález sp. zn. I. ÚS 1565/14 ze dne 2. 3. 2015, bod 56).

39. Ústavní soud pojem „vyšetřování“ považuje za autonomní a vykládá jej v souladu s judikaturou ESLP (srov. nález sp. zn. II. ÚS 470/25 ze dne 4. 8. 2025, bod 29). Není přitom rozhodné, v kolika trestních řízeních či jejich dílčích fázích se porušení práva na účinné vyšetřování projeví, nýbrž zda stát jako celek dostal své pozitivní povinnosti zajistit jeho účinnou ochranu.

40. Pro naplnění účelu čl. 36 odst. 3 Listiny není podstatné, podle kterého konkrétního odpovědnostního titulu je vadný postup státu kompenzován, ale to, aby poškozenému byla poskytnuta účinná náhrada způsobené újmy (viz nález sp. zn. I. ÚS 1029/21 ze dne 13. 1. 2022, bod 38). Rozlišení mezi jednotlivými odpovědnostními tituly má však význam v procesní rovině, zejména při posuzování, zda poškozený před podáním žaloby vyčerpal účinné procesní prostředky podle § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. a zároveň z hlediska určení počátku běhu promlčecí lhůty podle § 32 odst. 3 téhož zákona.

41. Obecně platí, že odpovědnost státu za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem nepřipadá v úvahu, jestliže bylo ve věci vydáno rozhodnutí, v jehož obsahu se bezprostředně odrazila tvrzená pochybení (srov. např. nález sp. zn. II. ÚS 99/07 ze dne 7. 10. 2008, bod 25). Veškeré činnosti orgánů státu, které směřují k vydání rozhodnutí – zjišťování skutkového stavu, shromažďování důkazů a jejich právní hodnocení – jsou neoddělitelně spojeny s obsahem rozhodnutí. Nesprávnosti a vady v těchto postupech lze proto posuzovat pouze jako součást odpovědnosti za nezákonné rozhodnutí (srov. nález sp. zn. I. ÚS 1029/21, bod 34). Je-li tedy ve věci vydáno rozhodnutí, jsou tím konzumovány i námitky možného nesprávného úředního postupu (srov. nález sp. zn. III. ÚS 3057/13 ze dne 22. 10. 2015).

42. Usnesení o odložení věci vydá orgán činný v trestním řízení mimo jiné tehdy, nepodaří-li se zjistit skutečnosti opravňující zahájení trestního stíhání (§ 159a trestního řádu). Případné porušení práva na účinné vyšetřování se v takovém případě projeví přímo v obsahu usnesení, které je výsledkem prověřovací fáze, v rámci níž se požadavky plynoucí z uvedeného práva plně uplatňují. Jinými slovy, postupovaly-li by orgány činné v trestním řízení v souladu s požadavky na účinné vyšetřování, výsledek prověřování – a tedy i obsah usnesení – by mohl (ale nemusel) být odlišný a věc by nemusela být odložena.

43. Proto je podle Ústavního soudu při porušení práva na účinné vyšetřování odpovědnostním titulem obecně nezákonné rozhodnutí – konkrétně usnesení o odložení trestní věci, případně rozhodnutí dozorového státního zastupitelství nebo vyřízení podnětu dohledovým státním zastupitelstvím.

VI. 4 Počátek běhu promlčecí lhůty při porušení práva na účinné vyšetřování

44. Je-li odpovědnostním titulem při porušení práva na účinné vyšetřování nezákonné rozhodnutí, pak podle § 8 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. musí být takové (pravomocné) rozhodnutí pro uplatnění nároku na náhradu škody – zásadně – zrušeno či změněno.

45. Pravomocné usnesení o odložení věci může být dodatečně zrušeno po využití procesních prostředků poškozeného, a to na základě rozhodnutí Ústavního soudu nebo zásahu ESLP (vede-li k obnovení řízení před Ústavním soudem). Ústavní soud může zrušit usnesení o odložení věci i rozhodnutí dozorového státního zastupitelství, které zamítlo stížnost proti tomuto usnesení (srov. např. nález sp. zn. IV. ÚS 3248/24 ze dne 2. 2. 2024).

46. Předpokladem přípustnosti ústavní stížnosti je v takovém případě podání podnětu k dohledovému státnímu zastupitelství podle § 12d odst. 1 zákona o státním zastupitelství (viz nález sp. zn. I. ÚS 1565/14, body 29–32). Tento dohled má specifický charakter – nachází se mimo instanční přezkum, není klasickým opravným prostředkem

v dispozici poškozeného, nepodléhá lhůtám a není upraven přímo v trestním řádu (srov. Frček, M. § 12d [Instanční dohled]. In: Bradáčová, L. a kol. *Zákon o státním zastupitelství*, Praha: C. H. Beck, 2023, s. 143 a násl.). V rámci dohledu lze mimo jiné iniciovat nové trestní řízení, protože usnesení o odložení věci nepředstavuje překážku věci pravomocně rozhodnuté.

47. Je-li napadeno vyrozumění o vyřízení dohledu spolu s původním usnesením o odložení věci, může Ústavní soud zrušit i toto usnesení. Totéž platí i po zásahu ESLP – v obnoveném řízení lze dosáhnout zrušení původního usnesení o odložení věci pro porušení práva na účinné vyšetřování (srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 2/25 ze dne 9. 7. 2025). Ústavní soud může případně zrušit pouze vyrozumění o vyřízení dohledu; ani tehdy nelze vyloučit možnost náhrady za porušení práva na účinné vyšetřování za konkrétní úsek trestního řízení, k němuž se dohled vztahoval.

48. Může-li poškozený vlastní procesní aktivitou dosáhnout přezkumu a případného zrušení usnesení o odložení věci pro porušení práva na účinné vyšetřování, nelze počátek běhu promlčecí lhůty vázat na okamžik jeho doručení (oznámení), případně na doručení rozhodnutí dozorového státního zástupce o zamítnutí stížnosti proti němu. Přijetí opačného závěru by poškozené nutilo po pravomocném odložení trestní věci vést souběžně dvě procesní linie: 1) civilní spor o náhradu újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., 2) přezkum v rámci dohledové činnosti státního zastupitelství, Ústavního soudu a případně ESLP. Takový postup je neefektivní, ne hospodárný a odporuje smyslu procesního systému, v němž by tentýž výkon veřejné moci současně přezkoumávaly soudy v kompenzačním řízení a jiné – k tomu určené – orgány. Kromě toho, § 8 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. stanoví, že poškozený před uplatněním nároku musí nejprve využít dostupné procesní prostředky, ledaže jde o případ hodný zvláštního zřetele.

49. Je nezbytné předejít situaci, kdy podle civilních soudů v konkrétním trestním řízení právo na účinné vyšetřování porušeno nebylo, a později jiné orgány, například Ústavní soud, shledají opak, což je problematické především z hlediska rozložení kompetencí. Posouzení splnění požadavků na účinné vyšetřování náleží primárně orgánům oprávněným přezkoumávat postup orgánů činných v trestním řízení, nikoli soudům rozhodujícím o nárocích na náhradu újmy podle zákona č. 82/1998 Sb. Uvedený přístup respektuje odlišné pravomoci veřejnoprávního a soukromoprávního soudnictví, které vyplývají z čl. 90 Ústavy, a z rozdílného předmětu trestního a kompenzačního řízení (srov. přiměřeně nález sp. zn. III. ÚS 3057/13).

50. Mohou nastat také situace, kdy porušení práva na účinné vyšetřování shledá v úplném rozsahu již dohledové státní zastupitelství. Tehdy lhůta pro uplatnění nároku u státu začne běžet od doručení vyrozumění o vyřízení podnětu. Za těchto okolností není účelné vyžadovat, aby se poškození obraceli ještě na Ústavní soud nebo ESLP, ukazují-li již výsledky dohledu na porušení práva na účinné vyšetřování, bez ohledu na formální způsob vyřízení podnětu.

51. Není překážkou, že v uvedených případech není usnesení o odložení věci zrušeno. Ústavní soud v odůvodněných případech připouští, že dotčené rozhodnutí nemusí být zrušeno nebo změněno (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1534/18 ze dne 13. 6. 2019); příkladem je nárok na náhradu újmy způsobené zahájením (vedením) trestního stíhání, které neskončilo pravomocným odsouzením (srov. například nález sp. zn. Pl. ÚS 35/09 ze dne 6. 12. 2011). Obdobně je třeba posuzovat i tuto situaci. Odlišný přístup by vedl

k formalistickému závěru, že stát nenese odpovědnost ani tehdy, když poškozený využil prostředek, jehož použití Ústavní soud považuje za nezbytné, a jedinou formou satisfakce by bylo samotné konstatování porušení práva.

52. Odpovědnost státu za újmu nelze odmítnout s poukazem na to, že původní usnesení o odložení věci nebylo formálně zrušeno, bylo-li nové trestní řízení zahájeno právě na základě závěrů dohledového státního zastupitelství, které porušení práva na účinné vyšetřování shledalo; tento závěr je tím spíše namístě, není-li vzhledem k dalším okolnostem (například uplynutí času) již možné nové trestní řízení iniciovat. Dokud podání podnětu k dohledu představuje nezbytný krok pro přezkum postupu orgánů činných v trestním řízení Ústavním soudem, je třeba přiznat možnost náhrady i v těchto případech, byť lze připustit, že takové řešení není systémově koherentní.

53. Lze proto učinit obecný závěr, že subjektivní lhůta podle § 32 odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. pro uplatnění nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené porušením práva na účinné vyšetřování nezačne běžet dříve, než je otázka porušení tohoto práva s konečnou platností posouzena orgány, které jsou k tomu primárně pověřeny.

VI. 5 Promítnutí východisek do poměrů projednávané věci

54. Obecné soudy založily svůj závěr o promlčení stěžovatelčina práva na náhradu újmy na tom, že promlčecí lhůta počala běžet od doručení (posledního) usnesení o odložení věci. Pravomocně tak dospěly k závěru o opožděnosti uplatnění jejího nároku, přestože doposud nebylo rozhodnuto o všech prostředcích, jimiž je možné postup orgánů činných v trestním řízení přezkoumat, a případně jej zvrátit.

55. Konkrétně je třeba vyčkat do doby, než Ústavní soud rozhodne o návrhu na obnovu řízení, který vede pod sp. zn. Pl. ÚS 27/25. Výsledek tohoto a případného obnoveného řízení nelze nyní předjímat, může mít několik podob: Ústavní soud může návrh odmítnout, některá nebo všechna napadená rozhodnutí zrušit či pouze konstatovat porušení práva. Teprve po jeho rozhodnutí bude jasné, v jakém rozsahu bylo právo stěžovatelky na účinné vyšetřování porušeno a jak se věc dále procesně vyvine. Až tehdy může lhůta pro uplatnění nároku na náhradu újmy začít běžet.

56. Za současného stavu je proto závěr o opožděnosti uplatněného nároku předčasný. Tím, že obecné soudy takový závěr učinily a na jeho základě žalobu stěžovatelky zamítly, porušily její právo na náhradu újmy způsobené vadným výkonem veřejné moci podle čl. 36 odst. 3 Listiny. Otázkou souladu státem vznesené námitky promlčení s dobrými mravy se Ústavní soud již nezabýval s ohledem na svůj závěr o jiném počátku běhu promlčecí lhůty.

57. Skutečnost, že ESLP již stěžovatelce přiznal náhradu nemajetkové újmy za porušení práva na účinné vyšetřování, neznamená, že nárok uplatněný v tomto řízení je nepřípustný. Již poskytnutá náhrada však může být zohledněna při stanovení výše případného zadostiučinění v tomto (či jiném) řízení, neboť jde o porušení téhož základního práva.

VII. Závěr

58. Odpovědnostním titulem za porušení práva na účinné vyšetřování je nezákonné rozhodnutí, v němž se porušení projevilo. Mohou-li orgány přezkoumávající postup orgánů činných v trestním řízení toto usnesení zrušit, nemůže lhůta pro uplatnění nároku na náhradu újmy začít běžet doručením tohoto usnesení, případně doručením rozhodnutí dozorového státního zástupce o zamítnutí stížnosti proti němu. Jelikož obecné soudy k těmto závěrům nedospěly, znemožnily stěžovateli se účinně domoci náhrady za újmu způsobenou vadným výkonem veřejné moci podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

59. Protože obecné soudy porušily ústavně zaručené právo stěžovatelky na náhradu újmy způsobené vadným výkonem veřejné moci (čl. 36 odst. 3 Listiny), Ústavní soud její ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil podle § 82 odst. 2 písm. a) a odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Rozhodl tak mimo ústní jednání bez přítomnosti účastníků, neboť od jednání nebylo možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

60. V dalším řízení bude na nalézacím soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl s přihlédnutím k závěrům vyjádřeným v tomto nálezu – zejména v tom smyslu, že subjektivní lhůta k uplatnění nároku na náhradu újmy způsobené porušením práva na účinné vyšetřování ještě nezačala běžet, a tudíž žaloba nemůže být zamítnuta z tohoto důvodu. Budou-li soudy v tomto či jiném řízení rozhodovat o přiměřeném zadostiučnění za porušení uvedeného práva, zohlední, že již stěžovatelce byla poskytnuta částečná náhrada ze strany ESLP.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 26. srpna 2025

Pavel Šámal
předseda senátu